

<i>Rodzaj dokumentu:</i>	Aneks do <i>Informatora o egzaminie maturalnym z języka łemkowskiego jako języka mniejszości etnicznej w Formule 2023</i> obowiązujący w latach szkolnych 2022/2023 i 2023/2024
<i>Egzamin:</i>	Egzamin maturalny
<i>Przedmiot:</i>	Język łemkowski – poziom rozszerzony; część ustna
<i>Termin egzaminu:</i>	Termin główny – maj 2023 i 2024 r. Termin dodatkowy – czerwiec 2023 i 2024 r.
<i>Data publikacji dokumentu:</i>	13 czerwca 2022 r. (aktualizacja: 26 sierpnia 2022 r.)

Na podstawie art. 11 ust. 4 ustawy z dnia 12 maja 2022 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw¹ w **Informatorze o egzaminie maturalnym z języka łemkowskiego jako języka mniejszości etnicznej od roku szkolnego 2022/2023**² wprowadza się następujące zmiany.

	1	Nr strony/stron w Informatorze	Zakres zmiany
		Cały dokument	Zmiana podstawy przeprowadzania egzaminu

1. W roku 2023 oraz 2024 egzamin maturalny z języka łemkowskiego jako języka mniejszości etnicznej w Formule 2023 jest przeprowadzany na podstawie **wymagań egzaminacyjnych** określonych w załączniku do rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki z dnia 10 czerwca 2022 r.³, zwanych dalej „wymaganiami egzaminacyjnymi”.
2. Wymagania egzaminacyjne są podane poniżej.

Ogólne wymagania egzaminacyjne

- I. Świadomość własnego dziedzictwa narodowego lub etnicznego.
  1. Rozumienie znaczenia literatury i kultury w kształtowaniu poczucia tożsamości narodowej lub etnicznej.
  2. Pogłębianie znajomości historii narodowej lub etnicznej.
  3. Pogłębianie wiedzy z zakresu kultury narodowej lub etnicznej.
  4. Kształtowanie świadomego uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej.
- II. Kształcenie językowe.
  1. Rozumienie wartości języka ojczystego oraz jego funkcji w budowaniu wspólnoty rodzinnej, narodowej i kulturowej.
  2. Kształtowanie odpowiedzialności za świadome posługiwanie się językiem ojczystym.
  3. Poznawanie pojęć służących do opisywania języka jako narzędzia komunikacji.
  4. Zdobycie funkcjonalnej wiedzy na temat wybranych zagadnień z zakresu gramatyki.
  5. Pogłębianie umiejętności porozumiewania się (słuchania, mówienia, czytania i pisanie) w sytuacjach prywatnych i publicznych, w tym z osobami z trudnościami w komunikowaniu się.
  6. Pogłębianie umiejętności poprawnego mówienia i pisanie zgodnego z zasadami poprawności językowej.
- III. Kształcenie literackie i kulturowe.
  1. Pogłębianie umiejętności analizy i interpretacji utworów literackich i innych tekstów kultury z wykorzystaniem właściwej terminologii.

¹ Dz.U. 2022, poz. 1116.

² Dokument jest dostępny pod adresem:

http://cke.gov.pl/images/EGZAMIN_MATURALNY_OD_2023/Informatory/Informator_EM2023_jezyk_lemkowski.pdf

³ Dz.U. 2022, poz. 1246.

2. Rozumienie zależności między wydarzeniami historycznymi a literaturą i kulturą.
3. Pogłębianie zdolności rozumienia wartości o charakterze narodowym, etnicznym i uniwersalnym.
4. Kształtowanie świadomego uczestnictwa w kulturze.

IV. Tworzenie wypowiedzi.

1. Rozwijanie i pogłębianie umiejętności wypowiadania się w różnych formach.
2. Doskonalenie umiejętności wygłaszania, recytacji i interpretacji głosowej tekstów.
3. Doskonalenie posługiwania się zasadami retoryki, w szczególności argumentowania.
4. Doskonalenie umiejętności tworzenia wypowiedzi pisemnych.
5. Wyrażanie własnych poglądów i opinii.
6. Tworzenie wypowiedzi pisemnych, z uwzględnieniem estetyki tekstu i zasad jego organizacji, również z wykorzystaniem nowoczesnych technologii.

Szczegółowe wymagania egzaminacyjne

POZIOM PODSTAWOWY	POZIOM ROZSZERZONY
I. Świadomość własnego dziedzictwa narodowego lub etnicznego. Zdający:	
<ol style="list-style-type: none"> 1) analizuje różne wzorce postaw społecznych, narodowych, obywatelskich, obyczajowych, kulturowych, moralnych, religijnych i w ich kontekście kształtuje swoją tożsamość; 2) rozumie tematy, motywy, toposy charakterystyczne dla literatury narodowej; 3) rozumie związek poznanych utworów z życiem narodu i różnych grup wspólnotowych; 4) wykazuje korzyści wynikające z wzajemnego przenikania się kultur. 	spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto: <ol style="list-style-type: none"> 1) rozpoznaje w tekstach kultury problemy religijne, społeczne, polityczne związane z życiem mniejszości narodowej lub etnicznej; 2) rozumie relacje międzykulturowe w Polsce.
II. Kształcenie językowe.	
1. Gramatyka. Zdający:	
<ol style="list-style-type: none"> 1) odmienia części mowy; 2) wskazuje różnice między nieodmiennymi częściami mowy; 3) wskazuje funkcje składniowe wyrazów użytych w zdaniu; 	spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego.

<p>4) analizuje zdania złożone współrzędnie i podrzędnie, rozpoznaje równoważniki zdań;</p> <p>5) rozpoznaje znaczenie akcentu wyrazowego.</p>	
<p>2. Zróżnicowanie języka. Zdający:</p>	
<p>1) rozpoznaje wyrazy wieloznaczne i rozumie ich znaczenia w tekście;</p> <p>2) rozumie pojęcie stylu, rozpoznaje styl potoczny, urzędowy, artystyczny, naukowy, publicystyczny;</p> <p>3) rozpoznaje funkcję języka w tekście;</p> <p>4) dostrzega zróżnicowanie słownictwa rozpoznaje słownictwo ogólnonarodowe i słownictwo o ograniczonym zasięgu (wyrazy gwarowe, terminy naukowe, archaizmy i neologizmy, eufemizmy i wulgaryzmy);</p> <p>5) rozpoznaje wyrazy rodzime i zapożyczone, rozumie ich funkcję w tekście;</p> <p>6) rozpoznaje różne odmiany języka, np. potoczny, gwarowy, literacki, dialekt.</p>	<p>spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto rozpoznaje i wskazuje wybrane cechy języka ojczystego/etnicznego; sytuuje język ojczysty/etniczny na tle innych języków używanych w Europie.</p>
<p>3. Komunikacja językowa i kultura języka. Zdający:</p>	
<p>1) sprawnie posługuje się oficjalną i nieoficjalną odmianą języka narodowego lub etnicznego;</p> <p>2) dostrzega i omawia współczesne zmiany modelu komunikacji językowej (np. różnice między tradycyjną komunikacją ustną lub pisaną a komunikacją przez internet);</p> <p>3) świadomie korzysta z zasobów internetu, w tym multimedialnych, np. z: bibliotek, słowników on-line, wydawnictw e-book, autorskich stron internetowych twórców; dokonuje wyboru źródeł internetowych, uwzględniając kryterium poprawności rzeczowej oraz krytycznie ocenia ich wartość, przestrzega praw bezpieczeństwa w sieci;</p> <p>4) stosuje uczciwe zabiegi perswazyjne, zdając sobie sprawę z ich wartości i funkcji;</p>	<p>spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto:</p> <p>1) rozróżnia i omawia na wybranych przykładach funkcje języka – poznawczą (kategoryzowanie świata), komunikacyjną (tworzenie wypowiedzi i stosowanie języka w aktach komunikacji) oraz społeczną (jednoczenie grupy i budowanie tożsamości zbiorowej – regionalnej, środowiskowej, narodowej).</p>

<ol style="list-style-type: none"> 5) rozpoznaje typ nadawcy i adresata tekstu; 6) rozróżnia pojęcia błędu językowego i innowacji językowej, poprawności i stosowności wypowiedzi; rozpoznaje i poprawia różne typy błędów językowych; 7) czerpie dodatkowe informacje z przypisu; 8) stosuje zasady etyki i etykiety językowej, wie, w jaki sposób zwracać się do rozmówcy w zależności od sytuacji i relacji z rozmówcą. 	
<p>4. Odbiór przekazu językowego. Zdający:</p>	
<ol style="list-style-type: none"> 1) wskazuje charakterystyczne cechy stylu danego tekstu, nazywa zastosowane w nim środki językowe i określa ich funkcje w tekście; 2) odczytuje sens tekstu (a w nim znaczenia wyrazów, związków frazeologicznych, zdań, grup zdań porządkowanych w akapicie), potrafi wydzielić jego fragmenty i objaśnić ich sens oraz funkcję na tle całości; 3) dokonuje logicznego streszczenia tekstu argumentacyjnego (wyróżniając kluczowe pojęcia, twierdzenia i sposób ich uzasadnienia); 4) odczytuje sens tekstów artystycznych, publicystycznych (artykuł, reportaż), popularnonaukowych, prasowych (wiadomość, komentarz), również w sieci internet, uwzględniając zawarte w nich informacje zarówno jawne, jak i ukryte; 5) nazywa swoje reakcje czytelnicze (np. wrażenia); 6) formułuje wnioski wynikające z przesłanek zawartych w tekście; 7) rozpoznaje wypowiedź argumentacyjną, wskazuje tezę, argumenty i wnioski; 8) rozpoznaje wypowiedź o charakterze informacyjnym, ekspresywnym i impresywnym; 9) rozpoznaje manipulację językową; 	<p>spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego.</p>

<p>10) odróżnia opinię od faktu; 11) rozpoznaje gatunki publicystyczne, prasowe, radiowe i telewizyjne.</p>	
<p>5. Ortografia i interpunkcja. Zdający:</p>	
<p>1) pisze poprawnie pod względem ortograficznym i interpunkcyjnym; 2) wykorzystuje wiedzę o składni w stosowaniu reguł interpunkcyjnych.</p>	<p>spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego.</p>
<p>III. Kształcenie literackie i kulturowe.</p>	
<p>1. Analiza i interpretacja utworów literackich. Zdający:</p>	
<p>1) zna podstawy periodyzacji literatury mniejszości narodowej lub etnicznej; 2) zna prądy literackie i artystyczne w epokach literackich, określa ich cechy; 3) rozpoznaje gatunki literackie, potrafi wymienić ich cechy; 4) wskazuje zastosowane w utworze językowe środki wyrazu artystycznego oraz inne wyznaczniki poetyki danego utworu (z zakresu podstaw wersyfikacji, kompozycji, genologii) i określa ich funkcje; 5) korzysta z informacji zawartych w encyklopediach i słownikach w formie książkowej i elektronicznej; 6) rozpoznaje w utworze sposoby kreowania bohatera i świata przedstawionego (narracja, fabuła, sytuacja liryczna, akcja) oraz różne sposoby pokazywania świata przedstawionego: realizm, fantastyka, groteska; 7) rozpoznaje podstawowe motywy (np. ojczyzny, poety, matki, ziemi, inne) oraz ich funkcje w utworze; 8) wykorzystuje w interpretacji elementy znaczące dla odczytania sensu utworu (tytuł, podtytuł, puenta, kompozycja, słowa kluczowe, motto); 9) wykorzystuje w interpretacji utworu konteksty: literacki, kulturowy, filozoficzny, biograficzny; 10) dostrzega obecne w utworach literackich oraz innych tekstach</p>	<p>spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) dostrzega przemiany konwencji i praktykę ich łączenia (synkretizm konwencji i gatunków); 2) wskazuje teksty wzorcowe dla utworów będących parafrazami, parodiami i trawestacjami; 3) dostrzega i potrafi komentować estetyczne wartości utworu literackiego; 4) przeprowadza interpretację porównawczą utworów literackich; 5) w interpretacji eseju i felietonu wykorzystuje wiedzę o ich cechach gatunkowych.

kultury wartości narodowe i uniwersalne.	
2. Odbiór tekstów kultury. Zdający:	
1) interpretuje dzieła sztuki; 2) określa wartości estetyczne poznawanych tekstów kultury;	spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego.
IV. Tworzenie wypowiedzi.	
1. Mówienie. Zdający:	
1) tworzy samodzielną wypowiedź argumentacyjną według podstawowych zasad logiki i retoryki (stawia tezę lub hipotezę, dobiera argumenty, porządkuje je, hierarchizuje, dokonuje ich selekcji pod względem użyteczności wypowiedzi, podsumowuje, dobiera przykłady ilustrujące wywód myślowy, przeprowadza prawidłowe wnioskowanie); 2) przygotowuje wypowiedź (analizuje temat, dostosowuje do niego formę wypowiedzi, sporządza plan wypowiedzi); 3) publicznie wygłasza przygotowaną przez siebie wypowiedź, dbając o dźwiękową wyrazistość przekazu (w tym także tempo mowy i donośność, poprawny akcent wyrazowy oraz poprawną intonację zdania); 4) hierarchizuje informacje w zależności od ich funkcji w przekazie.	spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto: 1) rozróżnia normę językową wzorcową i użytkową.
2. Pisanie. Zdający:	
1) hierarchizuje informacje w zależności od ich funkcji w przekazie; 2) tworzy dłuższy tekst pisany (rozprawka, recenzja, referat, interpretacja utworu literackiego lub fragmentu) zgodnie z podstawowymi regułami jego organizacji, przestrzegając zasad spójności znaczeniowej i logicznej, w tym celu posługuje się też technologią informacyjno-technologiczną; 3) tworzy samodzielną wypowiedź argumentacyjną według	spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto adjustuje na poziomie elementarnym tekst pisany i dokonuje jego korekty.

<p>podstawowych zasad logiki i retoryki (stawia tezę lub hipotezę, dobiera argumenty, porządkuje je, hierarchizuje, dokonuje ich selekcji pod względem użyteczności wypowiedzi, podsumowuje, dobiera przykłady ilustrujące wywód myślowy, przeprowadza prawidłowe wnioskowanie);</p> <p>4) przygotowuje wypowiedź (analizuje temat, dostosowuje do niego formę wypowiedzi, sporządza plan wypowiedzi);</p> <p>5) opracowuje redakcyjnie własny tekst (dokonuje przeróbek, uzupełnień, transformacji, skrótów, eliminuje przypadkową niejednoznaczność wypowiedzi);</p> <p>6) wykonuje różne działania na tekście cudzym (np. streszcza, parafrazuje, sporządza konspekt, cytuje, sporządza przypisy);</p> <p>7) uwzględnia w interpretacji potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny.</p>	
--	--

	2	Nr strony/stron w Informatorze	<i>Zakres zmiany</i>
	9–10	Zmiana listy lektur obowiązkowych	

1. Lista lektur obowiązkowych na egzaminie maturalnym w 2023 oraz 2024 roku:

Алексий Тороньскій, *В Монастырі* (з повісти Ганця);
 Петро Полянський, *Чудний гробовий дух*;
 Владимир Хыляк, *Мій блаженній пам'яті дяк, Шыбеничний Верх, Руска доля, Польскій патріота, Великій перекінчык в малым розмірі*;
 Клавдия Алексович, *Заморочена*;
 Михаїл Нестерак, *Для Тебе, моя мати!, Пам'яті Отця Сандовича*;
 Теофіль Курилло, *Дневник Лемка з Талергофу*;
 Ваньо Гунянка, *В Америці, Шолтыс*;
 Иван Русенко, *Люде ріжної масти, Лемковина, Лемкы, Петро Зяйка, Пані Войцехова, Тепер на Лемковині, Моя Отчизна* і інчы выбраны вершы; *Вертеп в Карпатах*;
 Симеон Пыж, *Горлицкій Бурсак*;
 Богдан Ігор Антонич, *Елегія о дверях сьпіваючых, Рождество, Поворот* і інчы выбраны вершы;
 Миколай Буряк, выбраны байкы;

Семан Мадзелян, *Під облачком* і інчы выбраны вершы; *Ой, верше, мій верше, Колиси в селі, Дідова студня*;
Іван Горощак, *Поклін для неживых* і інчы выбраны вершы;
Нестор Жылич, *Лемковина* і інчы выбраны вершы;
Нестор Репела, *Опиш вшитко* і інчы выбраны вершы; *А дале – степ і степ, Голодны рокы*;
Марія Мальцовска, *Цап – чародійник, Материна свічка*;
Іван Желем, *Блудний сын*, *** *Уж ся мі не снит, Лемкы, Най го фрас* і інчы выбраны вершы; *Груба Берта, Повіл бы-м вам дашто*;
Іван Головчак, ****Я не скривлю ся за тото, Спрага* і інчы выбраны вершы; *Не лю, лем сербам..., Купила кота в мішку, Не рубай яличку*;
Мелянія Собин, *Лемковина, Поворот* і інчы выбраны вершы;
Андрій Копча, *Одтяте коріня*;
Теодор Кузяк, *Такє было моє дїтинство, Сафат в Раю*;
Павел Ксенич, *Петро і Ватра, Куріня шкодит*;
Павел Коробчак, *Свитаня*; ****Нигда-м не виділ гір...*;
Михайло Дзіндзьо, *Як Гарась коня помінял, Пришла коза до воза*;
Павел Стефановскій, *Лемкы, Лемко в судї, То болит* і інчы выбраны вершы;
Стефанія Трохановска, *Пропали, Карпаты, Лем небо над нами наше* і інчы выбраны вершы;
Олена Дуць, ****бідны люде, Нароком, Автобіографія, Грядущым* і інчы выбраны вершы;
Володислав Грабан, *Вертаня, Діти Лемковини* і інчы выбраны вершы; *Велийны ремінісцензіі*;
Михал Сандович, *Однайти себе*;
Ярослав Гудак, *Куба*;
Марія Мальцовска, *Веце біды як воды* (выімок з книжки *Під русиньскым небом*);
Петро Мурянка, *Мурянчыско, Лемківскій Крест, Humanitas, Сповід в степі, Блаженна повинніст* і інчы выбраны вершы; *Сонце сходит і заходит, Велийне інтермеццо; Книга Білцаревы* (розділ *Духова, матеріальна і соспільна культура*);
Моніка Тылявска, *Свій Голос*;
Мирослав Нагач, *Бомбель*.

2. Uczeń może również odwołać się do innych lektur zamieszczonych w Informatorze o egzaminie maturalnym z języka łemkowego jako języka mniejszości etnicznej od roku szkolnego 2022/2023

Андрій Солянкін, *Покотигорошок*;
Як липняне сонце до міха імали. Баі, байкы і оповіданкы Лемків, ред. Юрко Стариньскій, Анна Рыдзанич, выбраны байкы;
Дюра Папгаргай, *Любов не зна границ* і інчы выбраны вершы;
Савин, ****Нераз любов, ***Глядам часом, ***Обітрий слезы, ***В чысліню* і інчы выбраны вершы

Lektura uzupełniająca

Фільм: *Акція Вісла*, реж. Андрій Копча;
Документальны фільмы: *Перемінены през Талергоф, Аж і слезы не старчыли*, реж. Джон Рігетті і Марія Сільвестрі;

Радийо і порталъ Лем.фм;
Часопис «Бесіда»;
«Лемківській Річник»;
«Річник Руской Бурсы».

	3	Nr strony/stron w Informatorze	Zakres zmiany
		22	Liczba punktów możliwych do zdobycia w części pisemnej egzaminu

W roku 2023 i 2024 w części pisemnej z języka łemkowskiego jako języka mniejszości etnicznej zadaniem zdających będzie tylko napisanie wypracowania. Za napisanie wypracowania zdający będzie mógł otrzymać maksymalnie 35 punktów.

	4	Nr strony/stron w Informatorze	Zakres zmiany
		52–98	Anulowane zadania w części pierwszej egzaminu – <i>Test</i>

Z powodu rezygnacji w roku 2023 i 2024 z testu na poziomie rozszerzonym anuluje się zadania w części pierwszej egzaminu.